

Odborná exkurze do Dolního Rakouska – inspirace pro rozvoj venkova

Ve dnech 23.–24. června 2025 se uskutečnila odborná exkurze do Dolního Rakouska, organizovaná Celostátní sítí pro venkov ve spolupráci se Spolkem pro obnovu venkova Jihomoravského kraje. Cílem bylo získat inspiraci z rakouských přístupů k zemědělství, rozvoji venkova a udržitelnosti. Exkurze byla určena především zástupcům obcí a měst, kteří hledají nové cesty, jak podpořit ekonomickou aktivitu na venkově, posílit mezisektorovou spolupráci a lépe využít potenciál svého regionu.

Výzkumná farma Alfreda Granda v Absdorfu

První zastávkou byla Ekologická farma GRAND FARM a ekologická tržní školka GRAND GARTEN. Zde účastníky přivítal ekologický zemědělec a odborník na žížaly Alfred Grand, který zde pracuje s různými prvky regenerativního zemědělství, které pomáhají čelit změně klimatu, poklesu biologické rozmanitosti a ztrátě úrodnosti půdy.

Při své činnosti také Alfred zmínil spolupráci s českou firmou Rašelina a.s. v Soběslavi, která je jedním z jejích dodavatelů. Bylo zmíněno, že systém na farmě není připraven pro techniku, ale tak, aby vyhovoval lidem, užívají speciální metody s velkými výnosy, mají na 60 různých kultur s převážnou většinou ruční práce. Používanými metodami se adaptují na změnu klimatu. Unikátní je i jejich bedýnkový systém, kdy každý týden sestavují čerstvý výběr úrody, a dodávají pouze regionálně.

Účastníci se zde na farmě inspirovali také agrolesnickými systémy, které jsou důležitým nástrojem nejen v regenerativním zemědělství. Tyto „živé ploty“, jak se jim zde říká, realizují na farmě od roku 2017 a spolu se Spolkovým úřadem pro vodní hospodářství zkoumají blíže vliv zde rostoucích rostlin na půdní vlhkost sousedních pozemků.

Diskutovalo se také o Evropském inovačním partnerství v zemědělství (EIP-AGRI). Alfred Grand byl členem výboru pro zdraví půdy a potraviny, 15-členného orgánu, který radil Evropské komisi při přípravě "Mise Půda". Od roku 2019 je farma také součástí Lighthouse Farm Network, iniciativy renomované nizozemské zemědělské univerzity Wageningen. Tato síť propojuje 11 vybraných farem z celého světa. Všechny tyto farmy se vyznačují výjimečnou orientací na inovace a řešení, všechny spolupracují s výzkumem a praxí a slouží jako majákové farmy pro udržitelný rozvoj zemědělství.

Účastníci při exkurzi na zeleninové farmě GRAND FARM (Obr. 1). Představení recyklačního centra v Absdorfu (Obr. 2).

Rychlou zastávkou nad rámec programu bylo recyklační centrum v Absdorfu, kde čekal pan starosta Franz Dam. V jejich regionu funguje sdružení obcí pro nakládání s odpady v Tullnském kraji – GVA Tulln, které bylo založeno v roce 1992 a sdružuje 26 členských obcí. Kancelář GVA Tulln koordinuje všechny aktivity asociace se svými 8 zaměstnanci. K vidění zde byl např. speciální přístroj na drcení papírových kartonů a papírových obalových materiálů.

Malé město, velký dopad - Tulln jako lídr v oblasti udržitelného rozvoje

Opravdu inspirativním místem pro adaptaci na změnu klimatu bylo místo s názvem Natur im garden v Tullnu. „Příroda v zahradě“ je komunitní projekt podporovaný spolkovou zemí Dolní Rakousko, které prosazuje ekologizaci, přizpůsobení se změně klimatu a podporu biologické rozmanitosti v zahradách a zelených plochách. Důraz je kladen na biologickou rozmanitost a design s ekologicky hodnotnými a klimaticky přizpůsobenými rostlinami. Ukázkové zahrady jsou zde přístupné návštěvníkům.

Na svém kontě má Natur im garden také řadu mezinárodních projektů. Byla zmíněna česká spolupráce s organizací Lipka, ale také se Zahradnickou fakultou MENDELU se sídlem v Lednici.

Zahrady v Natur im Garden (Obr. 1). V zahradách je opravdu živo a opylovači tu mají bohatou pastvu (Obr. 2).

Pro zástupce samosprávy to byly cenné informace a inspirace např. pro realizace zeleně na veřejných prostranstvích obcí i měst, včetně doprovodného inventáře, protože se zde také zabývají dřevem, správným ošetřením a použitím. Další téma, kterému se zde věnují a které mohou využít zástupci samosprávy, jsou např. ekologizace obecních budov a poradenství v této

oblasti. V České republice funguje pod touto značkou také pobočka Přírodní zahrada z.s. | Podporujeme přírodní zahradničení.

Na další zastávce účastníky přivítal starosta města Tulln an der Donau Peter Eisenschenk a spolu s architektkou představili společně inspirativní přeměnu veřejného prostranství před úřadem a přilehlých ploch. Městu Tulln je přezdíváno jako ekologické zahradní město či „Green Smart City“. Mají spoustu příkladů chytrých řešení, např. dlažba, která byla použita na náměstí tak, aby prosakovala vodu či zelená stěna na jedné z místních budov. V oblasti energetiky a udržitelnosti zde funguje také městská společnost TULLN Energie, vyrábějící regionální zelenou elektřinu z jedné z největších městských fotovoltaických elektráren. Jako další příklad můžeme zmínit inovativní technologii pro přenos dat s názvem LoRa-WAN (Long Range Wide Area Network) – nízkoenergetická síť pro přenos dat ze senzorů, např. pro monitoring životního prostředí nebo veřejných prostor. Vysazené stromy ve městě jsou např. vybaveny senzory vlhkosti, což umožňuje efektivní, úsporné a cílené zavlažování, které v prvních letech po zasazení stromů zlepší péči o růst.

Starosta Tulln an der Donau Peter Eisenschenk při svém výkladu projektu rekonstrukce náměstí (Obr. 1). Společná fotografie účastníků se zástupci města (Obr. 2).

Město spolupracuje s inovátory na vývoji nových aplikací a služeb, které využívají městská data. Funguje zde také Technopol Tulln – kampus zaměřený na biotechnologie a digitalizaci, včetně projektu „House of Digitalisation“.

Tulln je skvělým příkladem, jak i menší město může být lídrem v oblasti chytrých technologií a udržitelného rozvoje.

Wagram jako modelová oblast udržitelného rozvoje: Spojení samospráv, zemědělců a komunitních iniciativ

Spolupráce byla hlavním tématem druhého dne, exkurze totiž směřovala do sídla regionu Wagram. Region Wagram v Dolním Rakousku je skvělým příkladem, jak může venkovská oblast aktivně reagovat na klimatické změny. V rámci programu KLAR! (Klimawandel-Anpassungsmodellregion) se zde rozvíjí řada projektů zaměřených na adaptaci na změnu klimatu.

Region sdružuje 9 obcí v okresech Tulln a Korneuburg, zaměřují se na tři hlavní oblasti: klimatickou adaptaci, regionální rozvoj a udržitelný turismus. Tento region je organizován jako spolek, členové platí roční příspěvky a dále navyšují rozpočet pomocí různých dotačních projektů. Původně byl tento region založen skrz regionální rozvoj/cestovní ruch, ale od roku 2015 se stala důležitých bodem klimatická změna. Region je silně charakterizován zemědělstvím a pěstováním

révy vinné.

Manager regionu Wagram Stefan Czamutdzian během svého výkladu sdílel mnoho příkladů a projektů, jedním z nich byl i zemědělský projekt, kdy byly vytvořeny zkušební plochy na vinařských pozemcích za účelem identifikace vhodných směsí, které na jedné straně zabraňují erozi půdy nebo proti ní působí a na druhé straně jsou samy o sobě odolné vůči klimatickým změnám.

Region klade důraz na osvětu, participaci a regionální komunikaci a ke sdílení svých informací a výsledků využívá webové stránky klar.regionwagram.at

Prezentaci měla připravenou také pedagožka přírody Elisabeth Scheidl a představila projekt "Jedlá komunita". Procházkou pak účastníci shlédli místní park Alchymista a jedlou zahradu v praxi.

Českou delegaci také krátce pozdravil farmář Fritz Salomon a představil v krátkosti inovativní výsadby živých plotů proti erozi půdy. Starosta Kirchbergu Franz Aigner zdůraznil: "Obce Wagram již velmi dlouho úzce spolupracují v oblasti infrastruktury a cestovního ruchu. Kirchberg, jako největší obec, v tom hraje důležitou roli. Spolupráce bude v budoucnu ještě důležitější, protože úkolů přibývá a rozpočty jsou napjatější."

Prezentace zástupců regionu Wagram v Kirchbergu (Obr. 1). Elisabeth Scheidl při exkurzi v místních „jedlých zahradách“ (Obr. 2).

BIO-HOF Binder: Zelené finále s chutí udržitelnosti

Celá exkurze byla zakončena na ekologické farmě BIO-HOF BINDER, kde pěstují bio zeleninu a prodávají ji formou krátkých dodavatelských řetězců na místních trzích.

Farmář Franc Binder představil v praxi víceúčelový živý plot. Koncept víceúčelového živého plotu a termín "víceúčelový živý plot" vyvinuli Dr. Wilfried Hartl a Dr. Eva Erhart, Bio Forschung Austria. V roce 2003 vysadil farmář Franz Binder na svých vlastních polích v Untermallebarnu za podpory Dolnorakouského zemědělského okresního úřadu první víceúčelové živé ploty podle těchto představ. K tomuto tématu vznikla také dvě videa, popisující funkce a další výhody těchto plotů. Účastníci ochutnali bio limonádu přímo v úkrytu a stínu tohoto živého plotu a zde byla také exkurze originálně ukončena.

Ve stínu a v srdci živého plotu, které zde vznikají na orné půdě (Obr. 1).

Vděčnost, zkušenosti a nové výzvy

Velké díky patří Erwinu Szlezak z Dolnorakouského zemědělského okresního úřadu, který s jižní Moravou spolupracuje již řadu let, a který byl po celé dva dny průvodcem české delegaci.

Dvoudenní akce ukázala, že inspirace ze zahraničí může zásadně přispět k hledání nových cest pro rozvoj venkovských oblastí. Sdílené nápady, kontakty i zkušenosti mohou pomoci obcím, školám, zemědělcům i podnikatelům lépe čelit aktuálním výzvám spojeným s klimatem, ekonomikou a komunitním životem.

Ing. Lucie Sýsová, koordinátor Celostátní sítě pro venkov